

jednoznačně a nesprávně hodnotí jako pokrokovou aniž si přitom uvědomuje problematiku v celé její šíři. V této souvislosti je třeba připomenout, že kritika kapitalismu, i když byla se strany autorů subjektivně sebelépe míněna, mohla — a ono fakticky tak tomu místy bylo — znamenat v tehdejších německých podmínkách, kde ovládali situaci v podstatě ještě feudální, nahrávání feudálním zájmům, a že tudíž tento druh kritiky pomáhal objektivně vlastně konservovat tamní feudální poměry. — Voegt dále právem vyzvedává vlastenectví německých jakobinských autorů, poukazuje na jejich uplatnění v nejruznějších literárních formách: od lyriky, přes bajku, satiru a politisující chrámovou píseň až k politické próze. Z této tvorby autor právem zdůrazňuje ideu boje proti nespravedlivým válkám jakožto vlastní jádro a hlavní poslání německé jakobinské literatury a publicistiky. Z probíraných autorů vyzvedá Voegt nejvíce A. G. F. Rehmana jakožto vzor literárního tribuna a pak A. Henningse. V závěru své studie věnuje pak stručně pozornost čtenářskému publiku jakobinských spisovatelů v Německu a končí zjištěním, že německá jakobinská literatura zanechala další generaci jako dědictví optimismus a demokratické vlastenectví. — K práci je pak připojen dosti obsáhlý výbor ukázek z této tvorby (str. 147—227), kterou buržoasní badatelé buď ignorovali, anebo skreslovali.

Nelze Voegtovi zcela upřít snahu zasadit sledovanou literární problematiku do širšího rámce historického dění; pokouší se ji i někde vyvodit z hospodářsko-spoločenské situace. Nicméně však přitom značně podceňuje příslušnou historickou literaturu, jak se o tom může každý přesvědčit pohledem do seznamu pramenů a literatury na str. 231—234. Postrádáme tam kromě jiných na př. takové speciální historické synthesy, jako G. P. Gooch, *Germany and the French Revolution*, London 1920, nebo J. Droz, *L'Allemagne et la Révolution française*, Paris 1949. Autor dále neuvádí ani dvě německé práce: A. Stern, *Der Einfluß der französischen Revolution auf das deutsche Geistesleben*, Stuttgart—Berlin 1928, a pak E. Grathoff, *Deutsche Bauern- und Dorfzeitungen des 18. Jahrhunderts*, Diss. Heidelberg 1937. K právě uvedeným pracím možno mít sice nemálo vážné a celkem oprávněné výhrady, nelze je však pominout.

Přes všechny výhrady, které lze k Voegtově práci mít, není možno k ní jako k celku zaujmout přezíravé stanovisko. I když některé z autorových dílčích závěrů narazí pravděpodobně na nesouhlas a jeho přístup k historické látce vyvolá oprávněnou kritiku, najdou bezesporu nejen literární historikové, nýbrž i odborní historici leccos cenného a podnětného ve Voegtově studii, podávající nový syntetický pohled na ohlas francouzské revoluce z konce 18. stol. v řadách soudobých německých literátů a publicistů.

Bedřich Sindelář

J. C. De Craft-Johnson, **Velikost a sláva Afriky**. Zaniklé říše a kultury černošské. Z anglického originálu *African Glory*, vydaného v Londýně 1954, přeložila a poznámkovým indexem doplnila Zorka Dostálová-Dandová. Doslov napsal a transkripci cizích slov přehlédl Dr K. F. Růžička. Vydalo nakladatelství Svobodné slovo — Melantrich v Praze 1956. 312 stran + přílohy (15 obr. a 2 mapky).

Autorem této knihy je nigerský černoš a jeho snahou je ukázat, že černoši nejsou lidé nekulturní ani lidé bez dějin. Je to tedy příspěvek k revisi nesprávného názoru, že je černošská rasa méněcenná. Černochoy, jak víme, se dlouho pohrdalo, a ještě dnes žijí lidé, kteří se těchto rasistických předsudků nevzdávají. Autor se proto snaží dokázat, že inteligence a schopnosti černošů nejsou menší, než jaké mají běloši, a že historie Afriky je stará, mnohem starší než evropská. Autor píše o dějinách Afriky ve starověku, o arabských státech v severní Africe, o rozmachu a úpadku západoafrických černošských říší, o panslvi Evropanů nad černochoy a posléze o úsilí černošů ze Zlatého pobřeží pozvednout se na vyšší kulturní úroveň a o jejich úsilí domoci se svobody.

Autor dosáhl v tomto díle hlavního svého cíle, totiž podařilo se mu přesvědčivě ukázat, že není správné, přezírají-li se černoši a jejich civilisace, avšak při kritice jeho díla i pracovního postupu nelze vždy užít přísnějšího vědeckého měřítka. Již při posuzování jeho výkladů o starověku musíme konstatovat, že jsou ty výklady v leccems nepřesné a místy i popletené. Poučné pro českého čtenáře jsou zejména ty kapitoly, v nichž se ličí dějiny černošských států, ale bohužel zde zase není výklad úplný. Autor se totiž zabývá namože jen dějinami říše ghánské, malijské a songhajské, a proto je k jeho výkladu připojen doslov Dr Karla F. Růžičky se stručným přehledem dějin ostatních černošských států.

Český překlad není po všech stránkách zcela na výši, zejména transkripce a flexe cizích jmen tu a tam pokulhává.

Josef Česka